

УДК 911.5:502.13(477)

DOI: 10.31652/2786-5665-2026-9-20-27

Міщенко О. В.

доктор географічних наук, професор, професор кафедри фізичної географії
Волинський національний університет імені Лесі Українки, Україна
lenamischenko_lutsk@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6801-7197>

Атаман Л. В.

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри географії
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Україна
ataman2412@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4600-7526>

**КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНІ ТА КОНСТРУКТИВНО-ЛАНДШАФТОЗНАВЧІ
ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ**

Анотація. Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку конструктивно-географічних та конструктивно-ландшафтознавчих студій в Україні. Обґрунтовано необхідність повернення до фундаментальних витоків поняття «конструкт». Здійснено огляд провідних наукових шкіл (Київської, Вінницької, Львівської, Волинської, Тернопільської та ін.), висвітлено їхній внесок у розробку теоретико-методологічних засад пізнання внутрішньої сутності природних територіальних систем, антропогенного ландшафтогенезу (зокрема його белігеративного аспекту), сакрального ландшафтознавства, а також методів ландшафтного планування. Аргументовано потребу посилення координації між регіональними осередками для уніфікації наукового інструментарію. Висновки підкреслюють стратегічне значення конструктивного підходу для обґрунтування проєктів повоєнного відновлення ландшафтів та раціонального природокористування в Україні.

Ключові слова: конструктивна географія, конструктивне ландшафтознавство, наукові школи, Україна.

**Mishchenko Olena, Ataman Lyudmila. CONSTRUCTIVE-GEOGRAPHIC AND
CONSTRUCTIVE-LANDSCAPE STUDIES IN UKRAINE**

Abstract. The current state and developmental trends of constructive-geographic and constructive-landscape studies in Ukraine are analyzed. The urgent necessity of returning to the fundamental origins of the «construct» concept is substantiated, enabling a transition from passive description to active landscape design and modeling.

A systemic analysis of the activities of leading national scientific schools is conducted. The fundamental role of the Kyiv school in establishing the theoretical and methodological basis of applied geography, as well as in developing concepts for landscape-ecological analysis and regional landscape planning for rational environmental management, is noted. The achievements of the Vinnytsia school in the field of anthropogenic landscape genesis are highly valued. The contributions of the Volyn and Lviv schools to the development of theoretical principles regarding the internal constructive essence of the landscape are characterized. The specifics of innovative developments in the field of sacred landscape science, which allow for the integration of spiritual and cultural values into the process of spatial planning, are highlighted. The role of GIS technologies as an essential tool for the objective monitoring of landscape transformations is emphasized. Furthermore, the applied achievements of the Ternopil and other regional centers in the context of optimizing basin structures and recreational environmental management are outlined.

The problem of institutional fragmentation in research is identified, and the need for enhanced coordination between regional scientific hubs is argued. The creation of a state-wide coordination council for the unification of scientific tools and the certification of highly qualified personnel is proposed. It is summarized that the constructive approach is of strategic importance for the formation of scientifically grounded projects for the post-war restoration of landscapes, which is a prerequisite for national security and the sustainable development of Ukraine.

Keywords: constructive geography, constructive landscape science, scientific schools, Ukraine.

Актуальність дослідження. Дослідження в царині конструктивної географії та її найбільш теоретично ускладненої складової – конструктивного ландшафтознавства характеризуються широкою репрезентативністю в межах наукового простору України. Попри значну кількість праць, цей напрям має власні особливості розвитку, оскільки вони ґрунтуються на принципах ландшафтно-диференціації досліджуваних територій. Однак відсутність вимог глибокого аналізу ландшафтних систем (це стосується саме конструктивної географії) понижує рівень необхідних наукових узагальнень, що призводить до спрощення теоретичної складової насамперед кандидатських, а інколи навіть докторських дисертацій. Натомість конструктивне ландшафтознавство, потребує значно вищого рівня концептуалізації, оскільки базується на пізнанні складних механізмів організації, динаміки та саморозвитку природних територіальних систем.

Аналіз попередніх досліджень. Теоретико-методологічний базис сучасної конструктивної географії та конструктивного ландшафтознавства в Україні сформовано на засадах прикладної фізичної географії (Шуценко, 1988) та концепцій ландшафтного планування (Удовиченко, 2017). Фундаментальне значення для розуміння конструктивної сутності ландшафту мають праці В. Петліна (2006; 2010; 2024).

Особливе місце в сучасних студіях посідає розвиток концепції антропогенного ландшафтогенезу. У фундаментальних роботах Г. Денисика (2014; 2015) та представників його школи деталізовано структуру дорожніх ландшафтно-інженерних (2025) та сільських (2025) систем. Важливим вектором, зумовленим викликами сьогодення, є вивчення белігеративних ландшафтів України (Денисик, Кізюн & Канський, 2023).

Новаторським вектором у контексті гуманізації географічного простору стало обґрунтування теорії та практики сакрального ландшафтознавства (Мищенко, 2024). Питання щодо регіональної оптимізації, аналізу екологічного стану геосистем Західного регіону України активно розробляються в меж-

ах фундаментальних студій з конструктивної географії та картографії (Іванов, 2025). Окрему увагу приділено проблемам геоекологічного обґрунтування регіональних екомереж та оптимізації природокористування в межах річкових басейнів (Царик, 2025).

Вагомий внесок у розвиток конструктивного ландшафтознавства становлять дослідження, присвячені розбудові екомережі у різних регіонах України. З початком повномасштабної війни фокус цих розвідок змістився у бік аналізу деструктивного впливу бойових дій на ландшафти (Чехній, Сорокіна, Голубцов, Тимуляк & Фаріон, 2024). Водночас актуалізуються питання адаптації та реконструкції ландшафтних систем для забезпечення сталого надання екосистемних послуг у повоєнний період (Круглов, 2025).

Мета дослідження – аналіз передумов становлення та визначення сучасного стану конструктивно-географічних і конструктивно-ландшафтознавчих студій в Україні для обґрунтування стратегічних пріоритетів їхнього розвитку.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становить системний підхід та концептуальні засади конструктивного ландшафтознавства. У процесі підготовки статті використано комплекс методів: ретроспективний – спрямований на аналіз еволюції поглядів на структуру та функції природних територіальних систем у межах провідних наукових шкіл; теоретичне моделювання та концептуалізація – застосовані з метою переосмислення сутності поняття «конструкт» як інтелектуального інструменту активного перетворення ландшафтно-інформації; структурно-функціональний аналіз – використаний задля виявлення ролі антропогенного, зокрема белігеративного та сакрального напрямів у сучасній архітектурі конструктивних студій; проблемно-орієнтований підхід – слугував підґрунтям до обґрунтування стратегічних пріоритетів координації регіональних осередків та реалізації проєктів повоєнного відновлення ландшафтів України.

Результати дослідження. Сьогодні в Україні функціонує декілька наукових центрів, які можна ідентифікувати як конструк-

тивно-географічні та конструктивно-ландшафтознавчі. Вагомий внесок у розвиток конструктивного ландшафтознавства належить науковій школі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Під керівництвом професора Г. Денисика сформовано цілісний напрям досліджень, у межах якого професори В. Воловик, А. Гудзевич та Ю. Яцентюк на конструктивній основі вивчають закономірності формування, функціонування та оптимізації антропогенних ландшафтів (Денисик, 2014; Денисик, 2015). Важливою складовою діяльності школи є забезпечення фахової комунікації та координації ландшафтознавчих досліджень в Україні через видання наукового журналу «Ландшафтознавство» (категорія Б), що став головним майданчиком для апробації результатів конструктивно-ландшафтознавчих пошуків. Особливістю цих студій є поєднання фундаментальних ландшафтознавчих підходів із прикладними завданнями раціонального природокористування та ландшафтного планування. Останні напрацювання школи суттєво розширили об'єктне поле конструктивно-ландшафтознавчих досліджень. Зокрема, обґрунтовано принципи організації дорожніх ландшафтно-інженерних систем (Денисик, Атаман & Ситник, 2025), визначено стратегічні напрями розбудови сільських ландшафтів України (Денисик, Атаман & Безлатня, 2025). Особливої актуальності набули розробки в царині белігеративного ландшафтознавства, присвячені комплексному аналізу просторової структури ландшафтів рівнинної частини України (Денисик, Кізюн & Канський, 2023). Застосування історико-ландшафтознавчого підходу та методу натуральних аналогів дає змогу не лише простежити еволюцію цих комплексів, а й трансформувати теоретичні знання у практичні алгоритми реставрації та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу територій, що зазнали воєнного впливу в різні історичні періоди.

Витоки конструктивно-географічного напрямку у Львівському національному університеті імені Івана Франка безпосередньо пов'язані з діяльністю професора В. Петліна

(2010). Саме тут ним закладено фундамент та концептуально виокремлено конструктивне ландшафтознавство як самостійний напрям. Характерною рисою львівського періоду досліджень вченого став системний синтез глибокого теоретико-методологічного підґрунтя із прикладними розробками (Петлін, 2006; Петлін, 2007 та ін.). Науковий пошук ґрунтувався на поєднанні фундаментальних положень про організацію ландшафтних систем із результатами багаторічних експериментальних досліджень. Це дало змогу трансформувати теоретичні моделі в дієві конструктивні рішення для оптимізації природних територіальних систем. Сучасний розвиток напрямку в університеті забезпечується діяльністю двох профільних кафедр. Зокрема, колектив кафедри конструктивної географії і картографії ЛНУ імені Івана Франка під керівництвом професора Є. Іванова зосереджений на поглибленні методології конструктивної географії через призму оцінки екологічного стану та оптимізації техногенно змінених геосистем (Іванов, 2025). Особливим внеском колективу є розробка геоінформаційних моделей та картографічного забезпечення для моніторингу ландшафтних деструкцій, спричинених гірничодобувною діяльністю та військовими діями. Водночас на кафедрі геоєкології і фізичної географії (завідувач – професор Круглов І. С.) протягом останнього десятиліття реалізуються дослідження, спрямовані на вивчення механізмів адаптації ландшафтів до змін клімату, глобальних суспільних трансформацій та викликів війни (Круглов, 2025).

Важливу роль у становленні та методологічному обґрунтуванні конструктивно-географічного напрямку в Україні відіграла Київська школа ландшафтознавства. Біля витоків напрямку стоять праці професора П. Шищенка (1988; 1999), який заклав теоретичні основи прикладної фізичної географії та розробив принципи ландшафтного аналізу в регіональному проектуванні. Дослідження щодо геоєкологічного обґрунтування проєктів природокористування стали методологічною базою для сучасного ландшафтного планування (Шищенко & Гавриленко, 2014).

Важливою віхою став розвиток концепції конструктивно-географічних основ раціонального природокористування (Шищенко & Гавриленко, 2015), що дозволило інтегрувати ландшафтні знання у містобудівну та меліоративну практику. Теоретичний та прикладний розвиток напряму пов'язаний з діяльністю професора М. Гродзинського. Його праці щодо стійкості геосистем до антропогенних навантажень та спільно розроблені із П. Шищенком методи геоecологічних досліджень дали змогу перейти від простого опису до прогностичного моделювання функціонування ландшафтів (Гродзинський, 1995; Гродзинський & Шищенко, 1999).

Сучасне продовження київської конструктивної школи представлене у дослідженнях професора В. Удовиченко (2017). Розвиваючи ідеї П. Шищенка, вона обґрунтувала конструктивно-географічні засади регіонального ландшафтного планування, поєднавши теорію та методологію з практикою реалізації на теренах Лівобережного Полісся та Лісостепу України. Такий підхід забезпечує дієвий зв'язок між фундаментальною наукою та територіальним управлінням.

Колектив відділу ландшафтознавства Інституту географії НАН України на чолі із В. Чехнієм працює в руслі чотирьох взаємодоповнювальних дослідницьких напрямів: геоінформаційного картографування ландшафтів, дослідження антропогенних змін ландшафтів, ландшафтного планування та природоохоронного ландшафтознавства. З початком повномасштабної війни в Україні основний фокус діяльності відділу змістився на вирішення завдань щодо дослідження впливу війни на ландшафти України та обґрунтування оптимальних шляхів їх збереження та відновлення (Чехній, Сорокіна, Голубцов, Тимуляк & Фаріон, 2024).

Вагомий сегмент прикладних розробок представлений у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка. Під керівництвом професора Л. Царика системно досліджуються конструктивні проблеми ландшафтних систем природоохоронних територій та басейнів річок. Особливістю тернопільської школи

є акцент на геоecологічному обґрунтуванні регіональних екомереж та оптимізації природокористування в межах річкових басейнів, що дозволяє інтегрувати конструктивно-ландшафтознавчі ідеї у практику охорони довкілля.

Широкоаспектні конструктивно-географічні й конструктивно-ландшафтознавчі дослідження реалізуються у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (роботи професорів В. Петліна, Л. Ільїна, В. Фесюка, О. Міщенко). Окреме місце в системі географічних знань ВНУ імені Лесі Українки посідає теоретико-методологічний напрям конструктивного ландшафтознавства, фундатором якого є професор В. Петлін. Його фундаментальні дослідження спрямовані на пізнання внутрішньої сутності природних територіальних систем – їхньої програмованості, емерджентності та інваріантності (Петлін, 2021; Петлін, 2023; Петлін, 2024). Такий підхід дає змогу вийти на рівень глибоких теоретичних узагальнень щодо стабільності та самоорганізації ландшафту. У дослідженнях О. Міщенко наведено конструктивно-географічну концептуалізацію організації сакральних ландшафтів, що визначає новий науковий напрям – сакральне ландшафтознавство, який сформувався на основі синергії природничого та антропогенного ландшафтознавства й вивчає закономірності формування, організаційні засади функціонування, особливості використання та збереження сакральних ландшафтів (Міщенко, 2024).

Оптимізації і плануванню антропогенних ландшафтів присвячені праці професора Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу професора М. Приходька. Вагомий внесок у розширення горизонтів конструктивно-географічних досліджень, зокрема в контексті рекреаційно-туристичної діяльності, належить науковій школі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Системну розробку цих питань здійснюють провідні фахівці галузі – доктори географічних наук Б. Рідуш, К. Кілінська та Ж. Бучко. Їхні праці інтегрують методологію конструктивної

географії з практичними запитами просторової організації туризму, антропогенного ландшафтознавства та збереження природної спадщини. Конструктивно-географічні елементи організованості територіальних систем досліджує професор О. Світличний (Одеський національний університет імені І. Мечнікова); конструктивні аспекти, пов'язані з парадинамічними ландшафтними структурами приморських територій досліджував доктор географічних наук, професор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького В. Воронка.

При цьому невирішеним залишається питання щодо відмінності між конструктивною і прикладною географією. Останню пропонують сприймати як комплексний науковий напрям, який є синтезом природничо-географічних та суспільно-географічних знань. Тобто тут реалізацію суспільно-географічних завдань намагаються поєднувати з природничо-географічним підґрунтям. Переважно прикладні географічні дослідження орієнтовані на комплексний аналіз геопростору та оцінку природно-ресурсного потенціалу. Вони передбачають наукове обґрунтування експертизи та прогнозування результатів реалізації проєктів природокористування. Разом з тим, конструктивно-географічні дослідження нерідко ототожнюють із суто прикладними розробками, спрямованими на раціональне природокористування та ефективну експлуатацію ресурсного потенціалу. Така інтерпретація є лише частковою і не розкриває повної сутності напрямку. Саме тому вбачається вкрай необхідним повернення до теоретичних витоків понять «конструкт» та «конструктивний метод». Зокрема, поняття «конструкт» тотожне поняттю «модель», а «конструктивний метод» є сукупністю методів моделювання об'єкту дослідження. Отже, конструктивна географія має вирішувати комплексні, зокрема й прикладні завдання, переважно через систему моделей (зокрема картографічних). Такий підхід потребує ґрунтовних теоретичних узагальнень, спрямованих на розкриття закономірностей просторово-часової органі-

зації об'єкта дослідження – природних або антропогенних територіальних систем. Саме такий рівень концептуалізації та виявлення глибинних механізмів самоорганізації ландшафту є визначальною метою конструктивно-географічних і конструктивно-ландшафтознавчих досліджень.

Кожен осередок конструктивної географії має реалізовувати зазначені завдання на об'єктах свого регіону, що забезпечує репрезентативність досліджень у межах усієї країни. Географія центрів, де розвиваються конструктивно-географічні та конструктивно-ландшафтознавчі студії на теренах України – доволі широка. Водночас відсутність єдиного координаційного центру зумовлює певну фрагментарність наукових пошуків. Вбачається, що такий провідний центр має акумулювати найскладніші теоретико-методологічні напрацювання, які б слугували фундаментом для інших регіональних досліджень. Формування зазначеного осередку дозволило б забезпечити ефективне впровадження конструктивно-географічних розробок у практику державного планування та природокористування. Такий підхід дасть змогу уніфікувати конструктивно-ландшафтознавчий інструментарій та забезпечити синергію між фундаментальною наукою і прикладними регіональними розробками.

Водночас сучасний стан розвитку конструктивної географії та конструктивного ландшафтознавства в Україні позначений тривожними тенденціями. На сьогодні в країні відсутня спеціалізована вчена рада, де було б можливо захистити дисертаційне дослідження докторського рівня за спеціальністю «Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів». Згідно з чинними вимогами МОН України щодо складу докторської ради, відкриття такої спецради є потенційно можливим лише у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Формування такої інституції дозволило б забезпечити ефективне впровадження конструктивно-географічних розробок у практику державного планування та природокористування. Саме тут сконцентровано необхідний науковий потенці-

ал: четверо докторів наук за спеціальністю «Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів» та достатня кількість докторів наук з інших географічних спеціальностей. Проте на даний момент питання створення такого координаційного та атестаційного центру залишається відкритим.

Аналіз освітньо-професійних програм (ОПП) спеціальностей С6 «Географія та регіональні студії»/106 «Географія» та А4.07/014.07 «Середня освіта. Географія», що реалізуються у закладах вищої освіти України, засвідчує наявність окремих прецедентів, які потребують фахової дискусії. Хоча переважна більшість університетів зберігає фундаментальність підготовки, у незначній частині ОПП в обов'язковому блоці відсутній освітній компонент (ОК) «Ландшафтознавство» (або аналогічний за змістом та результатами навчання ОК, як-от «Ландшафтна екологія» тощо). Таке виключення базової дисципліни не лише створює певну невідповідність вимогам чинним та перспективним стандартам вищої освіти, а й суттєво обмежує можливість підготовки фахівця, здатного до системного аналізу складних взаємозв'язків у ландшафті та багаторівневій системі «природа – населення – господарство». Відсутність фундаментальної ландшафтознавчої підготовки стає критичною перешкодою як для формування фахових компетентностей майбутнього вчителя-географа закладу загальної середньої освіти, так і для підготовки фахівців, необхідних для майбутньої конструктивної діяльності у сфері територіального планування та відновлення ландшафтів. Констатуємо, що подібна ситуація стає суттєвим бар'єром для подальшого розвитку конструктивної географії і конструктивного ландшафтознавства, оскільки нівелює відтворення інтелектуального капіталу в межах цих наукових напрямів.

Висновки. Сучасний етап розвитку конструктивно-географічних та конструктивно-ландшафтознавчих студій потребує деактуалізації методологічних спрощень та повернення до фундаментальної сутності поняття «конструкт» як ідеалізованої моделі ландшафту. Це є необхідною умовою переходу від описового до конструктивного ландшафтознавства.

Аналіз діяльності провідних наукових шкіл (Київської, Вінницької, Львівської, Волинської, Тернопільської та ін.) засвідчує високий рівень диференціації досліджень – від антропогенного ландшафтогенезу та басейнової оптимізації до новітніх напрямів сакрального та белігеративного ландшафтознавства.

Вважаємо, що уніфікація наукового інструментарію (зокрема через створення координаційної ради та спеціалізованих вчених рад) є стратегічним завданням для збереження цілісності географічної науки в Україні. Окрему увагу необхідно акцентувати на проблемах формування освітньо-професійних програм: виключення «Ландшафтознавства» або споріднених за змістом дисциплін з переліку обов'язкових компонентів суперечить як чинному стандарту вищої освіти (спеціальність С6), так і проекту стандарту (спеціальність А4.07). Констатуємо, що така ситуація створює суттєвий бар'єр для відтворення інтелектуального капіталу та стає реальною проблемою для розвитку конструктивної географії і конструктивного ландшафтознавства.

Акцентувати увагу на науковому значенні конструктивної географії і конструктивного ландшафтознавства як фундаментального методологічного підґрунтя для розробки проєктів повоєнного відновлення територій України. Інструментарій ландшафтного планування та моделювання спроможні забезпечити теоретичну базу для раціонального природокористування та стратегічної екологічної безпеки країни в період масштабної реконструкції.

Список використаних джерел

- Гродзинський, М. Д. (1995). Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. Київ. Ліцей. 233.
- Гродзинський, М. Д. & Шищенко, П. Г. (1999). Методи геоecологічних досліджень. Київ. Видавництво Київського університету імені Тараса Шевченка. 243.
- Денисик, Г. І. (2014). Антропогенне ландшафтознавство. Частина I. Загальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця. Вінницька обласна друкарня. 334.
- Денисик, Г. І. (2015). Антропогенне ландшафтознавство. Частина II Регіональне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця. Вінницька обласна друкарня. 332.
- Денисик, Г. І., Кізюн, А. Г. & Канський, В. С. (2023). Белігеративні ландшафти України. Український географічний журнал, 3, 23–34. <https://doi.org/10.15407/ugz2023.03.023>
- Денисик, Г. І., Атаман, Л. В. & Ситник, О. І. (2025). Дорожні ландшафтно-інженерні системи рівнинної частини України. Український географічний журнал, 3 (131), 31–40. <https://doi.org/10.15407/ugz2025.03.031>
- Денисик, Г. І., Атаман, Л. В., & Безлатня, Л. О. (2025). Сільські ландшафти рівнинної частини України: сучасний стан, напрями розбудови. Landscape Science, 7(1), 6–18. <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2025-7-6-18>
- Іванов, Є. (2025). Кафедра конструктивної географії і картографії: стан, проблеми і перспективи. Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 25-річчю кафедри конструктивної географії і картографії Львівського національного університету імені Івана Франка «Конструктивна географія і картографія: стан, проблеми, перспективи» Україна, м. Львів, 1–3 травня 2025 р., 7–12.
- Круглов, І. С. (2025). Кафедра геоecології і фізичної географії Львівського університету протягом воєнного десятиліття (2014–2024): ландшафтні дослідження в умовах нового глобального безпорядку. Вісник Львівського університету. Серія географічна, 58, 3–10.
- Мищенко, О. В. (2024). Сакральний ландшафт: теорія, методологія, практика. Луцьк. Вежа-Друк. 360.
- Петлін, В. М. (2006). Концепції сучасного ландшафтознавства. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. 351.
- Петлін, В. М. (2007). Стратегія ландшафту. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. 288.
- Петлін, В. М. (2010). Конструктивна географія. Львів. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 544.
- Петлін В. М. (2021). Програмованість природи. Луцьк. Вежа-Друк. 476.
- Петлін, В. М. (2023). Емерджентність. Луцьк. Вежа-Друк. 460.
- Петлін, В. М. (2024). Інваріантність та інваріанти природних територіальних систем. Луцьк. Вежа-Друк. 436.
- Удовиченко, В. В. (2017). Регіональне ландшафтне планування: теорія, методологія, практика. Київ. Прінт-Сервіс. 617.
- Царик, Л. (2022). Прикладні еколого-географічні дослідження викладачів, аспірантів кафедри геоecології Тернопільського національного педагогічного університету. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 30-літтю утворення кафедри географії України і туризму у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, 4-5 жовтня 2022 р. ТНПУ ім. В. Гнатюка, 103–105.
- Чехній, В. М., Сорокіна, Л. Ю., Голубцов, О. Г., Тимуляк, Л. М. & Фаріон, Ю. М. (2024). Основні напрями сучасних наукових досліджень у відділі ландшафтознавства Інституту географії НАН України. Український географічний журнал, 3, 4–14. <https://doi.org/10.15407/ugz2024.03.004>
- Шищенко, П. Г. (1988). Прикладная физическая география. Київ. Вища школа. 192.
- Шищенко П. Г. (1999). Принципы и методы ландшафтного анализа в региональном проектировании. Киев. Фитосоциоцентр. 284.
- Шищенко, П. Г. & Гавриленко, О. П. (2014). Геоecологічне обґрунтування проектів природокористування. Київ. Альтерпрес. 414.
- Шищенко, П. Г. & Гавриленко, О. П. (2015). Конструктивно-географічні основи раціонального природокористування. Київ. ДП «Прінт Сервіс». 395

References

- Hrodzynskiyi, M. D. (1995). *Stiikist heosystem do antropohennykh navantazhen*. Kyiv. Litsei. 233. [In Ukrainian]
- Hrodzynskiyi, M. D. & Shyshchenko, P. H. (1999). *Metody heoekolohichnykh doslidzhen*. Kyiv. Vydavnytstvo Kyivskoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. 243. [In Ukrainian]
- Denysyk, H. I. (2014). *Antropohenne landshaftoznavstvo. Chastyna I. Zahalne antropohenne landshaftoznavstvo*. Vinnytsia. Vinnytska oblasna drukarnia. 334. [In Ukrainian]
- Denysyk, H. I. (2015). *Antropohenne landshaftoznavstvo. Chastyna II Rehionalne antropohenne landshaftoznavstvo*. Vinnytsia. Vinnytska oblasna drukarnia. 332. [In Ukrainian]
- Denysyk, H. I., Kiziun, A. H. & Kanskyi, V. S. (2023). *Beliheratyvni landshafty Ukrainy. Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3, 23–34. <https://doi.org/10.15407/ugz2023.03.023> [In Ukrainian]
- Denysyk, H. I., Ataman, L. V. & Sytnyk, O. I. (2025). *Dorozhni landshaftno-inzhenerni systemy rivnynnoi chastyny Ukrainy. Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3 (131), 31–40. <https://doi.org/10.15407/ugz2025.03.031> [In Ukrainian]
- Denysyk, H. I., Ataman, L. V., & Bezlatnia, L. O. (2025). *Silski landshafty rivnynnoi chastyny Ukrainy: suchasnyi stan, napriamy rozbudovy*. *Landscape Science*, 7(1), 6–18. <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2025-7-6-18> [In Ukrainian]
- Ivanov, Ye. (2025). *Kafedra konstruktyvnoi heohrafii i kartohrafii: stan, problemy i perspektyvy. Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia, prysviachena 25-richchuu kafedry konstruktyvnoi heohrafii i kartohrafii Lvivskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Franka «Konstruktyvna heohrafia i kartohrafia: stan, problemy, perspektyvy» Ukraina, m. Lviv, 1–3 travnia 2025 r., 7–12*. [In Ukrainian]
- Kruhlov, I. S. (2025). *Kafedra heoekolohii i fizychnoi heohrafii Lvivskoho universytetu protiahom voiennoho desiatylittia (2014-2024): landshaftni doslidzhennia v umovakh novoho hlobalnogo bezporiadku. Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii heohrafichna*, 58, 3–10.
- Mishchenko, O. V. (2024). *Sakralnyi landshaft: teoriia, metodolohiia, praktyka*. Lutsk. Vezha-Druk. 360. [In Ukrainian]
- Petlin, V. M. (2006). *Kontseptsii suchasnoho landshaftoznavstva*. Lviv. Vydavnychiy tsestr LNU im. Ivana Franka. 351. [In Ukrainian]
- Petlin, V. M. (2007). *Stratehiia landshaftu*. Lviv. Vydavnychiy tsestr LNU im. Ivana Franka. 288. [In Ukrainian]
- Petlin, V. M. (2010). *Konstruktyvna heohrafia*. Lviv. Vydavnychiy tsestr LNU imeni Ivana Franka. 544. [In Ukrainian]
- Petlin V. M. (2021). *Prohramovanist pryrody*. Lutsk. Vezha-Druk. 476. [In Ukrainian]
- Petlin, V. M. (2023). *Emerdzhentnist*. Lutsk. Vezha-Druk. 460. [In Ukrainian]
- Petlin, V. M. (2024). *Invariantnist ta invarianty pryrodnykh terytorialnykh system*. Lutsk. Vezha-Druk. 436. [In Ukrainian]
- Udovychenko, V. V. (2017). *Rehionalne landshaftne planuvannia: teoriia, metodolohiia, praktyka*. Kyiv. Print-Servis. 617. [In Ukrainian]
- Tsaryk, L. (2022). *Prykladni ekoloho-heohrafichni doslidzhennia vykladachiv, aspirantiv kafedry heoekolohii Ternopilskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu. Mizhdystsyplinarni intehratsiini protsesy u systemi heohrafichnoi, turyzmolohichnoi ta ekolohichnoi nauky. Materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoii 30-littiu utvorennia kafedry heohrafii Ukrainy i turyzmu u Ternopilskom natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni Volodymyra Hnatiuka, 4-5 zhovtnia 2022 r. TNPU im. V. Hnatiuka*, 103–105. [In Ukrainian]
- Chekhni, V. M., Sorokina, L. Yu., Holubtsov, O. H., Tymuliak, L. M. & Farion, Yu. M. (2024). *Osnovni napriamy suchasnykh naukovykh doslidzhen u viddili landshaftoznavstva Instytutu heohrafii NAN Ukrainy. Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3, 4–14. <https://doi.org/10.15407/ugz2024.03.004> [In Ukrainian]
- Shyshchenko, P. H. (1988). *Prykladnaia fizycheskaia heohrafyia*. Kyiv. Vyscha shkola. 192. [In Ukrainian]
- Shyshchenko P. H. (1999). *Pryntsypy u metody landshaftnoho analiza v rehyonalnom proektyrovannii*. Kyev. Fytosotsyotsentr. 284. [In Ukrainian]
- Shyshchenko, P. H. & Havrylenko, O. P. (2014). *Heoekolohichne obgruntuvannia proektiv pryrodokorystuvannia*. Kyiv. Alterpres. 414. [In Ukrainian]
- Shyshchenko, P. H. & Havrylenko, O. P. (2015). *Konstruktyvno-heohrafichni osnovy ratsionalnogo pryrodokorystuvannia*. Kyiv. DP «Print Servis». 395. [In Ukrainian]

Статтю надіслано до редколегії 11.03.2026 р.
Статтю рекомендовано до друку 08.04.2026 р.